

Szilvaskői észlelőhétvége

Az újabb tél újabb MCSE téli táborot hozott magával. Az igen korlátozott férőhelyek miatt a hétvégét nem hirdettük meg szélesebb körben, ezúttal elsősorban a Polaris asztrofotós szakköröseire támaszkodtunk. Igen régen volt már, amikor még rendszeresen jártam észlelő hétvégekre és az MCSE téli táboraiba. Még élénken emlékszem, hogy elég volt egy csóvázás hátizsák, melybe minden belefért. Vonatra vagy buszra szállt az ember és az átszállások tarkította hosszas zötykölődés után leszállt valahol, ahová néha csak napi kétszer járt tömegközlekedési eszköz. Ezután már meg se kottyant egy kis gyaloglás, mert tudtam jól, hogy nagyszerű társaság és csillagokkal telehintett sötét égbolt vár rám a célban. Igaz, ma már nem egyes áll az évszámok elején, de egy közös észleléssel eltölthető hétvége ígérete számomra még mindig a régi.

Nagy izgalommal futottam végig utójára a listámon az indulás előtt és hosszasan szemléltem a nappaliban kiterített dobozokat, alukoffereket, melyek mélyén megbújt mindaz, amire szükségem lehet majd. Míkor később az autó felé cipeltem ezeket, újra eszembe jutott a csóvázás hátizsák. Igen, én is megváltoztam. Ezen bőven volt időm gondolkodni miközben Szilvaskő felé autóztam.

Töprengésemet, csak akkor szakítottam meg, amikor egy kávéra megálltam Bátonyterenyén. Szükségem volt egy jó feketére, illetve szerettem volna megtudni, hogy merre érdemes tovább haladni. A GPS-ek csak gépek, és bár nagyon hasznosak a maguk módján, én még ma is gyakran hagyatkozom a környéken lakók útmutatásaira. Lehet persze, hogy egyszerűen csak szeretek emberekkel beszélgetni.

Az autó felé igyekezve kissé gondterhelten szemléltem az eget. A sok fától és a pára semmi jót nem ígért. A lassan alászálló Nap fénye opálosan világította be a tájat. De nem hagytam, hogy akár egy pillanatra is nyomas-

szon a dolog. Eszembe jutott, hogy mit választottam aznap reggel kisfiamnak, miközben az iskola felé igyekeztünk. Ha borult lenne az idő, akkor is jól fogom magam érezni, mert olyan emberek között leszek, akik akár csak én, mind egy kicsit örültek, a dolog jó értelmében. Összeköti őket az, hogy még felnőtként is gyermeki módon rajonganak a csillagos ég és jelenségei iránt. Szerettem elhagyni a hétköznapiakat, és szabadjára engedni énem eme részét. Ott lenni, együtt lenni, beszélgetni, együtt ujjongani.

Már csak húsz perc választott el a céltól. Az út lustán kanyargott elhagyott nagy téglalapú épületek és árván ásitózó kémények között, hogy aztán feljebb emelkedjen és szerpentinessé váljon. Egyre gyakoribbá váltak a hófoltok, Szilvaskő környékét pedig még javában markában tartotta a lassan távozni készülő tél.

Hő ropogott a lábam alatt, amikor kiszálltam az autóból és a vendégházat körülvevő kicsiny erdőn keresztül vágtam. A ház előtti területen már távcsövek sorakoztak katonásan, előkészítve mintha bármelyik pillanatban leszállhatna az éj. Várták, hogy összegyűjthessék a távoli égitestekről hosszú utat megtett fényt. Üdvözöltem az ott összegyűlt amatőrcsillagász ismerősöket és gyorsan, ellentmondást nem tűrően megegyeztünk abban, hogy ma este márpedig derült lesz az ég. Így kell ennek lennie! Hogyan is lehet másképp?

A kerítés tövében lázasan folytak az utolsó simítások a tábor legnagyobb távcsövének hadrendbe állításán. Kiss Áron Keve nem engedhette meg magának azt a luxust, mint én. Neki már szürkületkor kémlelni kellett az eget. A Mars és a Vénusz nem időzött túlságosan sokat a nyugati domb fölött. A teljes sötétség beállta előtt alászállt, de előtte még csodás triót alkotott a Holddal a hegygerinc közelében nőtt két fenyő között. Már ezért a szép együttállásért érdemes volt eljönni. Nem

ragadtam fényképezőgépet, sőt a jelenség csodálatán túl semmit sem tettem. Egyszerűen csak élveztem a látványt a többiekkel.

Az idő gyorsan szaladt, az utolsók is befutottak. Elindultam, hogy elfoglaljam a szállást. Az épületen látszott, hogy az idők folyamán organikusán fejlődött, és minden kis pontját igyekeztek kihasználni emberek elszállásolására. A házigazdák kedves útmutatása alapján ráleltem a szobámra. Öten osztoztunk a helyen, de cseppet sem bántam ezt sokévnnyi kollégiumi lét után. Tiszta volt, rendes ággal. Nem is kell más, ha az amatőr-csillagász megfáradtan hajnalban bebotorkál. Szokásomhoz híven eléggé elbeszélgettem az időt ahhoz, hogy kutyafuttában kelljen behordanom az észlelőrétre a távcsövet. Nem kellett azonban sokat fordulni, mert akadt egy kiskocsi, melyet most legalább annyira megbecsültem, mint gazdáit, amikor

Ahogy az alkonyatot felváltotta az éjszaka, a pára lehúzódott a völgyekbe. A csillagok töretlen fénnel ragyogtak, a Tejút sávja magasan ívelt át felettünk. Meg nem tudnám mondani, hogy mikor láttam utoljára telen galaxisunk gyöngyházfényű sávját ilyen csodálatosnak. Azon kaptam magam, hogy a téli déli égbolt látnivalóit böngészem a távcsöveimmel. Már rég neki kellett volna állnom a fotózásnak, de valahogy nem igazán akaródzott. Nem mindennap adatik meg számomra, hogy a Puppis, a Canis Major, a Lepus és az Eridanus mélyég-csodáiban gyönyörködhessem. Otthoni egemen teljesen elvész ez a régió a fényszennyezésnek és a környező házaknak köszönhetően. Pedig micsoda kincsek vannak erre! Nyílthalmazok tengere, (műszeremnek) csöpp planetáris ködök, galaxisok. De az M79-es gömbhalmazt is rég vettem már szemügyre.

Távcsöveink a kert végében, az észlelőréten (Eigner Balázs és Kárpáti Ádám felvételei)

fát hordanak benne. Hiába, a kerék nagy találmány. Még javában szereltem, amikor elérkezett a vacsora időpontja. Akkor még csak az elmesélésekből alkothattam fogalmat vendéglátóink főzési tudományáról. Még azok is kétszer szedtek a jóféle vadpörköltből, akik előtte kerek percc kijelentették, hogy ők bizony nincsenek azért igazán oda. Csak a másnapi étkezések után sajnáltam igazán, hogy kihagytam a péntek estét. Bizton állíthatom, hogy minden idők legjobb tábori fogásait Szilváskón szolgálták fel.

Lassan azonban időszerűnek láttam az okulárt kamerára cserélni. Mivel elég bizonytalannak ígérkezett a hétvége a derültség szempontjából, így nem szándékoztam komplett befejezett felvételeket készíteni. Csupán mintát szerettem volna venni a Szilváskő adta lehetőségekből. Több objektumról is készítettem 5–10 „tesztfotót”. Otthon feldolgozva a felvételeket határozta meg csak el, hogy melyiknek mi legyen a további sorsa. Volt olyan, amelyet egyszer majd befejezek, folytatva, ahogy elkezdtem. Volt, amit a mostani

távcsöveimmel és kamerámmal nem fogok folytatni. Olyan is akadt, amely a tapasztalatom szerint még jó égen is hosszabb expozíciós időt követel magának. Volt azonban egy kakukktojás közöttük. Az IC443 supernóva-maradvány fotózását még a kertemből kezdtem el. Szomorúan kellett konstatálnom, ami azért nem ért hatalmas meglepetésként, hogy saját egem minősége messze elmarad Szilváskő ege mögött. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy otthon már sosem veszem elő ezután a távcsövet, csupán bizonyos célpontokat meghagyok majd a mostanihoz hasonló „kiruccanásaimra”.

Manapság a felvételek elkészítése, ha minden rendben megy, nem igényel folyamatos odafigyelést. A gépek teszik a dolgukat. A technika kiragadja az ember kezéből a távcsövet. Közben bőven van idő beszélgetni és nézelődni az égbolton. Ezen az éjszakán mindkettőből bőven kijutott. Csoknyai Attilával asztrofotós szakmai fortélyokat és tapasztalatokat osztottunk meg egymással. Mártha Zoltánnal újraértelmeztük a Coma Berenicest, mely egy hatalmas, szabadszemes sűrű nyílthalmaz benyomását keltette ezen az éjszakán. Anekdotáztunk egy kicsit a régi időről Mizser Attilával és a Salgótarjánból fellátogató Kubus Gyulával. Együtt örültünk a sötétedés után feltűnt állatövi fénynek. A C/2014 Q2 (Lovejoy) üstökösöt pedig sokan most látták szabad szemmel először. Ráadásul ezen az éjszakán a csóvás vándor külön attrakcióval is elkápráztatta a megfigyelőt, ugyanis éppen ekkor járt az M76 planetáris köd közelében.

Éjfél után egy órával aztán alattomos felhők lepték el az eget. A semmiből jöttek és véget vetettek a fotózásnak, megfigyeléseknek. Mindenki elkezdett csomagolni, a kis területet derengő fehér fény töltötte meg, ahogy előkerültek az asztrofotózás után a flat boxok. Természetesen megvártuk, amíg az utolsó vizuális megfigyelő is felrakja a távcsövére a védősapkát. Nem akartunk senkit idejekorán megfosztani az égbolt élvezetétől.

Mire leszereltem a távcsőről mindent, a többiek már végeztek. Azon kaptam magam, hogy szinte mindenki eltűnt, és távcsövek állnak körülöttem körültekerve, beborítva.

A környék nevezetessége: a szilváskői bazaltoszlopok

Lassan haladtam a pakolással, mert egyik fiatal tagtársunk, Szűcs Máttyás folyamatosan szóval tartott. Nem neheztettem azonban rá. Sőt! Jó, hogy vannak lelkes, érdeklődő ifjak. Bár többen is lennének!

A szobában már mindenki javában fújta a kását, mire felértem. Ekkor jöttem csak rá, hogy borzasztóan elfáradtam. Az a fajta jóleső fáradtság lett úrrá rajtam, ami az ég alatt átvirrasztott éjszaka után mindig utolér. El is aludtam pillanatok alatt.

A reggel hamar jött. Amióta több gyerekkel áldott meg az ég, már nem tudok sokáig aludni. Bár feleségemnek erről teljesen más a véleménye. A reggeli zuhany és kávé sokat segített abban, hogy összeszedjem magam. Borongós, szürke, fagyos volt az idő. A legtöbben még az igazak álmát aludták, amikor leballagtam megnézni a távcsöveimet. Még mindig vastagon borította az előző éjszaka rátelepedett fagy. Messze volt még a reggeli, így volt időm megcsodálni a mindenfelé kihelyezett etetőknél a madarakat, miközben elszürcsöltem a kávé.

Kiss Áron Keve a bolygóészlelést népszerűsíti

A tábor egyetlen hivatalos előadását Áron tartotta az ízletes reggeli után. Az éppen látható bolygók észlelésére buzdított minket a maga szenvedélyes módján. Ismertette az alapvető tudnivalókat, a megfigyelésre érdemes alakzatokat, és azok nómenklatúráját. Típetek kaptunk, hogy mikor milyen szűrőt érdemes használni, vagyis milyen hullámhosszon érdemes faggatnunk a bolygókat a titkaik felől. Bevallom, eddigi amatőr életemben, arányaiban kevés időt szenteltem a bolygóknak. Fotózásukkal pedig még ennél is kevesebbet foglalkoztam. Így sok újdonság hangzott el számomra, mely roppant jól fog majd jönni, ha a jövőben távcsöveimet részegzem valamelyik naprendszerbeli objektumra. Ami viszont igazán megfogott Áron előadásában, az a rajongása a téma iránt. Talán nem is csoda, hogy ő a bolygórovat vezetője.

Ezt követően többen felkerekedtek, hogy egy rövid túra keretében ellátogassanak a hely névadójához, a Szilvaskőhöz. Kihhasználva a nyugalmat én inkább a szundikálást választottam. Bíztam benne, hogy a soron következő éjszaka is derült lesz. Nem így alakult. A felhők csak nem akartak tágitani. Végig reménykedtünk, így a távcsöveket kint hagytuk a réten. Mi pedig bevonultunk az utolsó vacsorára. Nálam a kemencében sült malac, a vele sült burgonya, és gyümölcsök tették fel gasztronómiai értelemben a pontot az i-re.

Vacsora után előkerítettem azt a palackot, amit rosszidő esetére készítettem be, hogy tartalmát körbekínálhassam a többi-

eknek. Hosszú beszélgetés vette kezdetét. Természetesen először a csillagászatról, a távcsövekről, a mechanikákról, és a fotózásról folyt a diskurzus. Felmerült az a téma is, hogy bizony az asztrofotózás rengeteg időnket elrabolja, és főleg a családtól.

Ha valami érdekel, akkor abba igen mélyen beleásom magam, legyen szó az élet bármely területéről. A csillagos ég esetén, például mindent tudni akarok arról az objektumról, ami a látómezőmbé kerül. A felvétel készítésekor és feldolgozásakor pedig a végletekig elmegyek, hogy minden a lehető legtökéletesebb legyen. Nem elég, hogy sok éjszakát töltök a távcső mellett, másnap kialvatlan és fáradt vagyok, de a képek feldolgozásával is túl sokat bíbelődök. Néha még napközben is azon kapom magam, hogy már megint egy a távcsővel, vagy a készülőben lévő fotóval kapcsolatos probléma megoldásán töprengek, mely nem hagy nyugodni. Hogyan lehetne egy-egy hibát kiküszöbölni, megfogni, mit kellene másként csinálni legközelebb?

Gyakorta megfeledekzünk arról, hogy végső soron ez csak egy hobbi. Élvezetet nyújt, jó benne elmélyedni, de vigyázni kell, hogy ne telepedjen rá túlságosan az emberre. Az asztrofotózás ezen aspektusáról ritkán esik szó egymás között. Most mégis előkeült. Láthattam, hogy nem vagyok egyedül ezzel a problémával. Egyetlen megoldás ebben az esetben is az, hogy az ember megtalálja a megfelelő egyensúlyt, és tesz is érte, hogy az fenntartsa. Ott és akkor, ez lett a konklúzió.

Ahogy telt az idő, és fogyott a palack tartalma egyre kötetlenebb, a csillagászathoz már kevésbé kötődő, vidámhangulatú lett a beszélgetés. Néha kikémlelt valaki, hogy megnézzé látszanak-e csillagok, de csak nem akartak előbujni. Szépen lassan, öregesen térünk végül nyugovóra. Várt ránk a másnap, a pakolás, az otthon.

Megint eltelt egy téli tábor. Csak a magam nevében beszélhetek, de remélem a többiek is úgy gondolják, hogy jó volt ott lenni, és együtt lenni.

Tóth Krisztián